

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА – БЕОГРАД

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовao Комисију:

Комисију је именovalo Наставно-научно веће Филолошког факултета на седници од 3. јула 2017. године.

2. Састав Комисије:

1. др Александра Вранеш, редовни професор, библиотекарство и библиографија, 27.10.2004. године, Филолошки факултет Универзитета у Београду
2. др Гордана Ђоковић, доцент, библиотекарство, 18.11.2014. године, Филолошки факултет Универзитета у Београду
3. др Драгана Грујић, доцент, библиотекарство, 18.11.2014. године, Филолошки факултет Универзитета у Београду
4. др Јован Филиповић, редовни професор, управљање квалитетом, Факултет организационих наука Универзитета у Београду

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме
Срђан Миливој, Славнић
2. Датум рођења, општина, република
9.08.1963. Београд, Србија
3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе:
23.10.2010. Филолошки факултет Универзитета у Београду
Мастер рад: *Специфичности каталогизације и класификације електронских извора*
4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:
Библиотекарство

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Електронски извори као покретачи промена у систему каталога Библиотечко-информационог система Србије

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Навести кратак садржај са знаком броја страна поглавља, слика, шема, графикана и сл.

Докторска дисертација *Електронски извори као покретачи промена у систему каталога Библиотечко-информационог система Србије* састоји се од осам поглавља, на укупно 214 страна. Подељена је у целине: *Увод, Дефиниција Библиотечко-информационог система Републике Србије и каталогизације и класификације као његовог језгра, Електронски извори, Директан утицај на подсистем каталогизације и класификације, Индиректан утицај ИТ на БИСРС, Закључак, Литература, Прилози*. Свако од поглавља подељено је на потпоглавља која ближе одређују и именују мање проблемске целине којима се рад бави. Списак литературе садржи 111 библиографских јединица. Дисертација у истраживачком делу садржи 3 дијаграма, 16 слика и 9 табела .

У садржајном уводу аутор је објаснио своја идејна полазишта и сврсисходност избора теме дисертације, дао сажет теоријски оквир у коме се истраживање кретало и предочио методе коришћене током истраживања.

Предмет научног истраживања у овој докторској дисертацији је утицај информационо-комуникационе технологије на Библиотечко-информативни систем Републике Србије (БИСРС). У библиотекарству као науци, примењују се нове технологије, употребљавају се нови извори, мења се однос према корисницима али се мењају и неке основне поставке. Електронски извори, осим што постају један од најважнијих облика грађе у библиотечким фондовима, утичу на систем формалних и садржинских каталога као централног дела БИСРС. Информациона технологија променила је начин рада и однос према корисницима па се и у библиотекарству као науци мењају неки основни постулати. БИСРС као и сви савремени системи тежи укључивању у међународне токове кроз примену међународних стандарда, размену података и учествовање у међународним пројектима. Са друге стране ту су специфичности српског језика и писма, локалног законодавства и други фактори са већим или мањим утицајем. Посебну пажњу, аутор је посветио решавању ових проблема у Народној библиотеци

Србије која је, као матична библиотека БИСРС-а, институција у којој се манифестовани проблеми најдиректније уочавају и у којој би требало, да се по устројству самог библиотечког система, доносе системска решења.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

Аутор је у првом сегменту дисертације приказао структуру БИСРС-а и место узајамне базе и каталога у њој. Указао је на проблем неусклађености законских прописа, међународних стандарда и националне каталожке праксе, као и недостатак националних каталожких правила. Решење ових проблема, аутор види у ревизији или у формирању нових каталожких правила.

У наредном сегменту дисертације, кроз приказ специфичности електронских извора као типа библиотечке грађе, аутор је представио утицај промена на промене међународних стандарда, а тиме и на БИСРС. Промене се уочавају у појави великог броја нових видова електронских извора као нових типова медија или формата. При томе бројност не представља главни проблем, већ веома лаки прелази истог садржаја из једног медија у други, који враћају проблем на дилему каталогизовати дело или манифестацију.. Осим директног утицаја развоја електронских извора на библиотечко-информационе стандарде приказан је и индиректан утицај ИТ на БИСРС који кумулативно доприноси притиску на нужну промену структуре система. У овом сегменту рада, аутор је обрадио велики проблем мешања ћириличног и латиничног писма, како у самим текстовима, тако и у примени тренутно важећих правила датих ISBD стандардом и националном каталожком праксом. Такође, аутор се осврнуо на проблеме дигитализације, доступности садржаја и односа према кориснику (Веб 2.0 – Библиотека 2.0).

Аутор је у дисертацији истраживањем анализирао утицај ИТ и електронских извора на промене у систему формалних и садржинских каталога. Истраживањем је потврђена хипотеза да је сума промена, као и дубина промена које донесе ИТ и електронски извори, сувише велика да би их било могуће испратити ад хок решењима за сваки појединачни проблем и да је нужно да дође до промена структуре каталога БИСРС-а у целини.

У дисертацији се указује на критичне елементе који у овом тренутку нарушавају систем до мере да практично постаје неодрживо праћење међународних стандарда струке који су увек били, и колико год је то могуће морају бити, један од неизоставних елемената

савремених система. У том контексту тема дисертације је обрађена из два угла. Теоријски се анализира библиотечка регулатива и практично се утврђује вертикална компатибилност записа урађених по различитим верзијама стандарда и импликација добијених резултата на систем. Аутор закључује да структура БИСРС, део који се односи на каталoшку обраду библиотечке грађе, садржи у теорији три нивоа регулативе: ниво међународних стандарда библиографске обраде, националну каталoшку праксу и имплементацију праксе у неки информациони систем и сваки у низу је обавезан да се придржава претходног. У пракси таква општа поставка постаје све теже одржива и одступања постају све већа.

Због специфичности сваког националног библиотечког система истраживање је усмерено на студију случаја БИСРС-а и ИСБД-а као стандарда прихваћеног националном каталoшком праксом. Детаљно се прати развој и промене ИСБД стандарда, утицај тих промена на националну каталoшку праксу и реализацију у узајамној бази података. Све наведено захтева ревалоризацију теоријских поставки на основу којих је формиран БИСРС.

Методолошки, у процесу израде докторске дисертације, извршено је детаљно истраживање постојећих каталога анализом бројних записа као финалних продуката каталога уз примену историјског, компаративног, аналитичког и статистичког метода.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. Славнић, Срђан. „Негативни аспекти брзине промена библиографских стандарда са посебним освртом на ISBD“ У: *Дигиталне библиотеке и дигитални архиви*, уредници Александра Вранеш, Љиљана Марковић. Стр. 271-288. Београд: Филолошки факултет Универзитета, 2015. ISBN 978-86-6153-282-5
2. Славнић, Срђан. „Специфичности обраде електронских извора у COMARC окружењу за потребе библиотека општег типа“. *Библиотекар* (Беогр.), год. 56, св. 1 (2014): стр. 77-86. - ISSN 0006-1816
3. Slavnić, Srđan. *Uputstvo za katalogizaciju elektronskih izvora*. Beograd: Narodna biblioteka Srbije, 2011. ISBN 978-86-7035-234-6

4. Славнић, Срђан. „Аргументи за неопходност ревизије националних каталошких правила”. *Бележница*, Год. 13, бр. 23 (2011): стр. 36-42. Доступно и на: <http://biblioteka-bor.org.rs/pdf/beleznica23.pdf> (преузето 04.05.2015). - ISSN 1451-2378

VII ЗАКЉУЧЦИ, ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Закључна разматрања и резултати истраживања ове докторске дисертације потпуно су у складу са оквирима који су постављени и најављени у пријави теме, као и у садржајном уводу у дисертацију. Тема која је обрађивана је веома захтевна, обухватна и комплексна, а разматрани проблеми релевантни. Наведена библиографија, као и сам текст дисертације указују на то да је аутор користио релевантну и савремену литературу, да је постављене проблеме обрадио са критичком дистанцом, поштујући принципе научне објективности.

Промене и појаве све већег броја нових типова електронских извора, у виду нових медија и формата, директно су резултирале променама у стандардима. ISBD стандард, као конкретно одабрани стандард прихваћен у Србији, кроз низ својих ревизија покушава да одговори на проблем, али учесталост и дубина тих промена у стандарду, руше вертикалну компатибилност самог стандарда. Те врсте промена са своје стране изискују промене у националним каталошким правилима и значајне промене у софтверу узајамних база података. Немогућност БИСРС-а да одговори адекватно на те промене доводи га у ситуацију да бира између стандарда библиотечке обраде и стандарда мрежног повезивања узајамних база података. Такав избор је веома опасан јер напуштања стандарда струке даје само привид разрешених проблема који се тиме прикривају и продубљују. Детаљна анализа проблема и процеса је у некој мери померила тежиште са односа стандард – библиографска база података на редефинисање фонда и на тренд прелаза са каталогизације манифестације на каталогизацију дела.

На основу истраживања и анализа, како библиотечке регулативе, тако и стања у електронском каталогу, показало се да кумулативно дејство наведених промена ремети БИСРС до мере да се поставља питање да ли је рационалније вршити низ измена у сваком сегменту библиотечке регулативе, или редефинисати систем испочетка. Добијени

результати и понуђена решења могу представљати важну теоријску основу за успостављање нових националних каталожких правила.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА
НАПОМЕНА: Навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Комисија сматра да је кандидат Срђан Славнић у својој дисертацији *Електронски извори као покретачи промена у систему каталога Библиотечко-информационог система Србије* успешно обрадио ову комплексну и захтевну тему, да је текст дисертације урађен према одобреној пријави дисертације и да је реч о раду који представља оригинално и самостално научно дело.

IX ПРЕДЛОГ

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже да кандидат приступи усменој одбрани дисертације, након што извештај Комисије буде прихваћен од стране Наставно-научног већа Филолошког факултета и Већа друштвено-хуманистичких наука Универзитета у Београду.

Комисија:

др Александра Вранеш, ред. проф.

др Гордана Ђоковић, доцент

др Драгана Грујић, доцент

др Јован Филиповић, ред. проф.